

Предизвикателства и перспективи пред младежката заетост

„Изгубеното поколение”

Денят е делничен, часът е 13:00...Кафето в центъра на града е пълно с млади хора, тъкмо събудили се. Коментират вчерашния футболен мач, сериалите от изминалата седмица или вечната криза в страната ни. Тук там се чуват оплаквания: „Вчера си пуснах CV-то за секретарка, бях 471-вата подала.”; „Абе, за какво ми беше тази диплома, те в 90% от обявите не я искат.”; „Каква криза, аз съм с висше, няма да работя за 400лв., заминавам за чужбина и това е!”. Така описана...това е реалността за всеки четвърти млад българин. Всеки четвърти до 29 години в страната ни не учи, няма работа и най-лошото, все по-малка и по-малка му е мотивацията да си търси работа в България. Т.нар. „изгубено поколение” става все по-малко активно във всяко едно отношение и сфера- политическа, социална, икономическа. Техният пасивен живот най-често води до отчайващи състояния, отхвърляне от обществото и търсене на изход от ситуацията към Терминал 2 на летище София. Защо се получава така? Защо тези млади хора в разцвета на силите си се чудят как да бездействат по цял ден или на коя врата да почукат за работа. Причини много- криза е, няма работни места, тежка е икономическата обстановка, неспособни и нискоквалифицирани са младежите, лошо е качеството на българското образование и т.н. Какво можем да направим по въпроса...

„Учи мама, да не работиш”

Тази, толкова грешна, българска поговорка така се е вкоренила в съзнанието на населението, че всеки очаква след като се дипломира веднага да стане „шефче” и да избяга от тежкия къртовкси труд. Да...ама не! Истината е учи, за да работиш повече. И ето я ключовата тема за българското образование. От скромните ми 17 години в системата на българското образование (преминавайки през етапите на ученик, гимназист, бакалавър и магистър) мога да кажа много неща. Не е лошо образованието ни, наистина учим много и сериозно. Знаем какви ли не разнообразни неща (ако сме запомнили назубреното), за разлика от средностатистическия ученик или студент в Европа, с каквито също съм се сблъсквала. От университета младият човек излиза добре теоретично подготвен и това е...нищо повече. Това, което му липсва на образованието ни е **практически ориентиран процес на обучение**. Учебниците може

и сами да ги прочетем. Трябват реални казуси, бизнес кейсове, опити, експерименти, ситуационни игри, успешни примери от практиката. Този по- различен и нестандартен подход (вместо суха теория с черен шрифт върху бял фон на PPT презентация) те кара да мислиш, да анализираш, ще те постави в ситуация на вземане на решение, все неща, които се ценят и търсят от работодателите, а и както казва М.Л.Кинг- младши „Интелигентност и характер- това е целта на истинското образование”. Убедена съм, че практически ориентираното обучение ще направи младежите по- конкурентноспособни на пазара на труда и ще улесни процеса на намиране на работа. За засилване връзката между бизнеса и образованието може да се предприемат някои подобни инициативи:

- **Състезание за таланти „ Твоята голяма крачка към успешна кариера”-** състезанието ще се проведе в няколко големи града, където фирми от областта ще имат възможност да тестват знанията, креативността и възможностите на млади и амбициозни студенти, задавайки им реални казуси и задачи от бизнес практиката. Подборът ще се осъществява не на база CV и мотивация, а на база разработка на задача, поставена от компанията, за която студентът кандидатства. Избраните участници ще имат възможност за 1 ден да впечатлят представителите на фирмите, като в началото на деня ще се сблъскат с реалните проблеми на работното място в самата компания, а в следобедните часове да покажат най- доброто от себе си, борейки се с казуси. Наградата за най- големия талант ще бъде работа в компанията.

- **Повече стажове по време на обучението-** стажовете са изключителна възможност за започване на кариера и трупане на безценен практически опит. Държавата трябва да стимулира непрекъснато фирмите за откриване на повече стажантски позиции. В този ред на мисли, университетите, които имат партньорски взаимоотношения с компании могат да се договорят с тях и да предлагат награда за абсолвента с най- висок успех в дадено направление- стаж в съответната компания. Каква по- голяма награда за полагащите повече от 4 години усилия и труд.

Подобни инициативи, както и лекции с успели мениджъри/предприемачи дават възможност на студентите да усетят пулса на бизнеса, мотивират ги да се учат и развиват, за да постигнат много, правят ги нахъсани и конкурентни, което логично води до по- високи шансове за намиране на работа и до по- бърз преход от образование към заетост. Тук няма как да подмина и ролята на българския университетски преподавател. Той трябва да запознава непрекъснато студентите си с нови, съвременни практики, да ги насочва към конкурси, семинари, конференции. Да ги стимулира да бъдат

проактивни. Аз имах късмета да попадна на такъв преподавател, който отвори очите ми за много студентски инициативи, които ме срещнаха с редица успели хора, разшириха мрежата ми от контакти. Борбата с младежката безработица чрез по-добро и практически насочено образование може да се подпомогне и със стимулиране на предприемаческите инициативи. Колкото повече са те, толкова по-добре! Едно състезание за нови бизнес идеи дава невероятния шанс да усъществува идеята си или да я усъвършенстваш, споделяйки я с други хора с предприемаческо мислене. И в крайна сметка, създаването на нов бизнес води и до създаването на нови работни места, което е ключово за намаляване на безработицата.

Мисията невъзможна- намирането на първа работа

Излизайки от университета, младият човек е изправен пред трудната задача да си намери първа сериозна работа. Тук основната пречка е липсата на стаж и трудов опит, който кандидатът не е успял да придобие, защото е учил. Но как младежът да придобие този опит, след като повечето работодатели не го наемат на работа, именно поради липсата му на опит?! Попаднал в този порочен кръг, той бързо губи мотивация, отчайва се и все по-силни мисли за емигриране навлизат в главата му.

Създаването на повече стажантски програми би решило до някъде проблема. Дори и при липсата на трудов опит, участията в състезания и семинари са израз на проактивност и трябва да бъдат сигнална лампа за работодателите за потенциала на младия кандидат. Съгласете се, че един млад и амбициран човек, който не е обременен от работното ежедневие и традиционните практики може да донесе висока стойност за компанията ви. Да вкара свежи и креативни идеи. Затова кандидатите без опит не бива да бъдат подценявани и техните CV-та първи изхвърляни в кошчето. Те могат да се окажат „златна мина”. А и какво по-хубаво от това компанията ви да се утвърди като социално отговорна, инвестираща в младите, даваща им шанс за успешно кариерно развитие.

Светлина в тунела е и целенасочената политика на българското правителство за справяне с проблема с младежката заетост. Наличието на повече програми, осигуряващи работа, стаж или обучение и по-голямото им промотиране ще улесни изпълнението на мисията „Намиране на работа”. Важно е да се работи системно, концентрирано и целеустремено по въпросите на младежката заетост, за да се усвоят

възможно най- много средства по оперативните програми и да се даде шанс на много младежи да започнат промяна в живота си и да градят успешно кариера.

Който търси- намира!

В заключение, програмите за заетост, навлизането на повече практика в образованието, инициативи, стимулиращи предприемачеството и даващи възможност на младите да се срещнат с успели хора и да се мотивират от тях, всичко това ще направи младежите по-конкурентни на пазара на труда и ще повиши шансовете им за първа работа и старт на кариерата. Заедно с това, аз вярвам в максимата, че „Спасението на даещите се е в ръцете на самите даещи”. Въпреки трудностите на пазара на труда, този, който силно търси- намира! Затова призивът ми към младите хора е да бъдат активни и целенасочени в желанието си за развитие, непрекъснато да търсят начини да се самоусъвършенстват и научават нещо повече, а не само да се осланят на дипломата си. С или без опит талантливият човек се забелязва и му се дава шанс. Няма невъзнаградени усилия. Всичко е в нашите ръце!